storio juodos žemės su angliukais sluoksnis, giliau – 20–23 cm storio rudo smėlio sluoksnis (kultūrinio sluoksnio persisunkimas į į žemį). Duobė įgilinta 35 cm.

Perkasoje 2 atidengta kita juodos žemės pailgo ovalo formos *duobė*. Jos ilgis – 2,6 m, plotis – 0,9–1,1 m. Duobės paviršiuje buvo per 40 vienetų akmenų (vidutinis dydis 15x12x 10 cm; 1 pav.). Dauguma jų skilę nuo karščio, apdegę. Pjūvyje duobė netaisyklingo nupjauto ovalo formos. Jos užpildą sudarė 10–13 cm storio juodos žemės sluoksnis, giliau – 10–23 cm storio pilkos maišytos žemės sluoksnis, pereinantis į rudo smėlio sluoksnį – įžemį. Duobės gylis – 45 cm. Joje surasti 4 natūralaus titnago gabalėliai. Panašu, kad abi surastos duobės – laužaviečių liekanos.

Bendras šurfais ir perkasomis ištirtas plotas Poškonių senkapyje ir jo aplinkoje – 24,05 m^2.

2008 m. archeologinių žvalgymai patvirtina 1992 ir 1997–1998 m. archeologinių tyrinėjimų duomenis, kad senkapio aplinkoje yra I tūkst. (viduriniojo geležies amžiaus) gyvenvietės liekanos. Gyvenvietė buvo tiek kalvelės PV dalyje, tiek jos R pašlaitėje – Matrūnos upelio slėnyje.

Poškonys unenclosed settlement

In 2008 a field evaluation was conducted on the grounds and in the vicinity of Poškonys ancient cemetery (Šalčininkai District, Dieveniškės Municipality). Two test pits (a total area of 4.17 m^2), in which nothing was found, were excavated on the shore of the river Gauja lake prior to the installation of beach infrastructure. Two trenches (a total area of 19.88 m^2), in which the remains of pyre sites (Fig. 1) were found, were excavated at the site of the car park being installed beside the ancient cemetery. The 2008 investigations confirm that the remains of a 1st-millennium (Middle Iron Age) settlement exist in the vicinity of the Poškonys ancient cemetery.

Ieva Masiulienė

Bandužių (Žardės) neįtvirtinta gyvenvietė

BRIAI 2008 m. vykdė archeologinius tyrinėjimus Klaipėdoje, sklype Jūrininkų prospekte 35, 37 (tyrimų vadovė Audronė Bliujienė). Pagal projektą šioje teritorijoje numatyta įrengti sunkvežimių stovėjimo aikštelę. Remiantis gretimo sklypo 2006 m. archeologinių tyrinėjimų duomenimis (Jūrininkų prospektas 25, 27), (žr. *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 74–83) buvo nustatytos preliminarios Bandužių (Žardės) neįtvirtintos gyvenvietės ribos. Kadangi sklypas patenka į šios gyvenvietės saugomą teritoriją, tai tyrimais siekta išsiaiškinti, ar šiuose sklypuose yra išlikę archeologiškai vertingų struktūrų. Pastaroji gyvenvietė siejama su Žardės–Bandužių archeologiniu kompleksu, kuriam dar priklauso Žardės piliakalnis su gyvenviete, 3 Žardės neįtvirtintos gyvenvietės (I-III), 2 Bandužių neįtvirtintos gyvenvietės (I-II) ir Bandužių kapinynas (1 pav.).

Keletą metų prie Smeltalės upės esančias Žardės neįtvirtintas gyvenvietes tyrinėjo J. Genys (žr.: *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. 1, p. 44–47; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 43–45; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 39–41; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 61–62; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 87–90; *ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 28–30). Tyrimų metu buvo aptikti keli kultūriniai horizontai su pastatų, gatvių liekano-

mis, židiniais ir įvairiais radiniais. Gyvenviečių chronologija įvairi: gyvenvietės prie piliakalnio – I tūkst. pradžia – II tūkst. pradžia; Žardės neįtvirtintų gyvenviečių II ir III – I tūkst. antra pusė; Žardės neįtvirtintos gyvenvietės I – I tūkst. pabaiga – XIII/XIV a.

Į Š nuo Žardės neįtvirtintų gyvenviečių, prie Kretainio upelio (šiuo metu dalis jo vagos panaikinta arba melioruota) buvo aptiktos dvi Bandužių gyvenvietės. Panašu, jog šioje vietoje galėjo būti viena gyvenvietė, kadangi jų liekanos surastos ant tos pačios kalvos, kurios dalis nukasta statant mikrorajoną. Kalvos ŠV dalyje archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu buvo aptikta neaiškios paskirties duobė su lipdytos keramikos fragmentu (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 99–100). Menki duomenys kol kas neleidžia daryti tikslesnių išvadų apie gyvenvietės chronologiją ir ribas, todėl likusi kalvos dalis buvo įrašyta kaip Bandužių neįtvirtinta gyvenvietė II. Už kelių šimtų metrų į P nuo minėtos gyvenvietės, tos pačios kalvos pašlaitėje, buvo aptikta gyvenvietės liekanų. Ji įvardyta kaip Bandužių neįtvirtinta gyvenvietė I (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 88–93). Šių tyrimų metu greta Kretainio upelio intako buvo aptikta neaiškios paskirties duobė su lipdytos keramikos fragmentais ir geležies lydimo vieta su rudnele. Remiantis J. Navasaičio sudaryta vienkartinių geležies lydimo rudnelių tipologija, rastoji priskiriama 3 tipui – šachtinei rudnelei su anga šlako išleidimui. Tokio tipo rudnelės datuojamos III–VI a. ir IX–XI a. (Navasaitis J., *Lietuviška geležis*, Kaunas, 2004, p. 55). Tuo tarpu rudnelės mėginių radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimų rezultatai parodė, kad šioje vietoje geležį galėjo pradėti lydyti jau anksčiau – nuo I tūkst. pr. Kr. (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 93).

1 pav. Žardės–Bandužių archeologinis kompleksas: 1 – Žardės (Kuncų) piliakalnis su gyvenviete (unikalus kodas 23762); 2 – Žardės neįtvirtinta gyvenvietė I (unikalus kodas 17132); 3 – Žardės neįtvirtinta gyvenvietė II (unikalus kodas 17133); 4 – Žardės neįtvirtinta gyvenvietė III (unikalus kodas 17134); 5 – Bandužių (Žardės) neįtvirtinta gyvenvietė I (unikalus kodas 31842); 6 – Bandužių neįtvirtinta gyvenvietė I (unikalus kodas 31757); 7 – Bandužių kapinynas (unikalus kodas 12067); 8 – Bandužių neįtvirtinta gyvenvietė II (unikalus kodas 31842). I. Masiulienės brėž.

Fig. 1. Žardė-Bandužiai archaeological complex: 1 – Žardė (Kuncai) hillfort and settlement site (unique (reference) number 23762); 2 – Žardė unenclosed settlement I (unique number 17132); 3 – Žardė unenclosed settlement II (unique number 17133); 4 – Žardė unenclosed settlement III (unique number 17134); 5 – Bandužiai (Žardė) unenclosed settlement I (unique number 31842); 6 – Bandužiai unenclosed settlement I (unique number 31757); 7 – Bandužiai cemetery (unique number 12067); 8 – Bandužiai unenclosed settlement II (unique number 31842).

Šalia gyvenviečių yra Bandužių kapinynas, kurio archeologiniai tyrinėjimai vykdyti keletą metų. Prieš karą juos pradėjo E. Naubūras, vėliau pratęsė LII archeologai (žr. Vaitkunskienė L., Bandužių kapinyno III–VI a.

kapų 1974 m. tyrinėjimai, *Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai. Serija A*, V., 1976, t. 2(55), p. 91–102; Stankus J., Bandužių kapinynas, *LA*, V., 1995, t. 12). Vėliau R. Bračiulienė atliko žvalgomuosius tyrinėjimus kapinyno teritorijoje ir rado įkapėmis turtingą moters kapą 91 (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 99–100). Per visą tyrinėjimų laikotarpį buvo aptikti kapai su akmenų vainikais, griautiniai ir degintiniai kapai, kurie datuojami I a. pabaiga – XIII a. I puse.

Bandužių (Žardės) neįtvirtinta gyvenvietė tyrinėta ir įrašyta kaip archeologijos paveldo objektas 2006 m., nors šioje teritorijoje jau anksčiau žvalgomųjų tyrinėjimų metu vienoje iš perkasų (perkasa 14) buvo aptiktos rudnelės liekanos (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. I, p. 47). Kadangi tada datavimui medžiaga buvo gana skurdi, rudnelė susieta su arčiausiai esančios gyvenvietės chronologija – I tūkst. pabaiga – XII–XIII a. 2006 m. buvo ištirta dalis gyvenvietės ir aptiktos 38 su gamybine veikla susijusios struktūros: židiniai, laužavietės rūdai apdegti, medžio anglies gaminimo duobės, šulinys, dalies duobių ar struktūrų paskirtis kol kas nenustatyta (žr. *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 74–83). Tuomet „ATL 2006 metais“ paskelbtos datos dėl radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimų metu įsivėlusios klaidos nėra tikslios. Vėliau tyrimus atlikus iš naujo, gauti tokie rezultatai (skliausteliuose – kalibruotos datos):

Objektas 3 – 1050–840 m. (1200–800 m.) pr. Kr., paklaida ±80 m.

Objektas 2 – 670–780 m. (660–880 m.), paklaida ±50 m.

Objektas 11 – 420–600 m. (260–660 m.), paklaida ±90 m.

Objektas 9 – 160–240 m. pr. Kr. (400 m. pr. Kr. – 400 m.), paklaida ±150 m.

Objektas 12 – 350 m. pr. Kr. – 140 m. (400 m. pr. Kr. – 350 m.), paklaida ±150 m.

Objektas 13 – 380 m. pr. Kr. – 0 m. (550 m. pr. Kr. – 250 m.), paklaida ±150 m.

Objektas 8 – 600–900 m. (400–1050 m.), paklaida ±150 m.

Kalbant apie gyvenvietės chronologiją, reikia pastebėti, kad labiausiai iš bendro konteksto išsiskiria objekto 3 duomenys. Kitų objektų gana panašios datos rodytų, jog gyvenvietėje ūkinė veikla buvo vykdoma nuo I tūkst. pr. Kr. II pusės iki I tūkst. pabaigos.

Tyrinėti sklypai Bandužių (Žardės) neįtvirtintoje gyvenvietėje užima apie 1,7 ha plotą. Teritorijos reljefas šiek tiek žemėja P, PV ir ŠV kryptimi, žemės paviršiaus aukščiai svyruoja nuo 6 iki 4 m virš jūros lygio Baltijos aukščių sistemoje. Į ŠV ir PR nuo sklypo yra pelkės. Remiantis kartografine medžiaga (1860 ir 1939 m. Klaipėdos apylinkių topografiniai žemėlapiai), į PR, P ir PV nuo tyrinėtos vietos per 100–400 m tekėjo Kretainio upelis, kuris V pusėje įtekėjo į Smeltalės upę. Dabar Kretainio upelis numelioruotas ir vaga pakeista, jis įteka į Smeltalės upę apie 700 m nuo sklypo į PV. Kretainio upelio žemupys buvo pelkėtas, pagal seną topografinę medžiagą sklypo P dalyje buvo iškasti kanalai pelkei nusausinti. Dar anksčiau čia galėjo būti Kretainio senvagė. Tarybiniu laikotarpiu teritorija priklausė Žardės kolūkiui, todėl buvo nuolat ariama. Prieš pradedant tyrimus sklypai buvo neužstatyti, teritorijos PR dalis kiek anksčiau buvo užpilta apie 1–4 m storio statybinio laužo sluoksniu, kitur driekėsi pievos. Geomorfologiniu požiūriu tyrinėta teritorija yra pakraštinių moreninių darinių ruožo limnoglacialinėje lygumoje, kur vyrauja priemolių su smėlio lęšiais sluoksniai, vietomis itin rūdingi.

Archeologinių tyrimų pradžioje siekta iš-

siaiškinti, ar yra išlikęs gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Teritorijoje buvo ištirtos 6 perkasos, kurių kiekviena 2x5 m dydžio. Vienas šurfas (2x2 m) ir viena perkasa buvo iškasti šalia statybiniu laužu užverstos sklypo dalies, pelkės vietoje. Šurfe buvo paimti sluoksnių mėginiai paleobotaniniams tyrimams, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje buvo Kretainio upelio senvagė. Gyvenvietės kultūrinio sluoksnio perkasose neužfiksuota, tikėtina, kad jis per daugelį metų buvo nuartas. Tačiau perkasose 2 ir 6, nukasus perartą sluoksnį, aptiktos 5 neaiškios paskirties duobės, vienoje iš jų rastas lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentas. Kadangi gyvenvietėje kultūrinis sluoksnis neišliko, todėl buvo pritaikyta 2006 m. pasiteisinusi tyrimų metodika, kai mechanizuotai skutamas perartas sluoksnis iki įžemio, o atidengtos archeologinės struktūros preparuojamos. Teritorijoje nuėmus velėną suartas sluoksnis visų pirma buvo patikrintas metalo ieškikliu ir tik po to skutama iki įžemio.

Tyrinėtoje gyvenvietės teritorijoje, apie 1,6 ha plote, buvo aptiktos gana tolygiai išsidėsčiusios 235 archeologinės struktūros, kurių numeracija tęsiama nuo 2006 m. tyrinėjimų

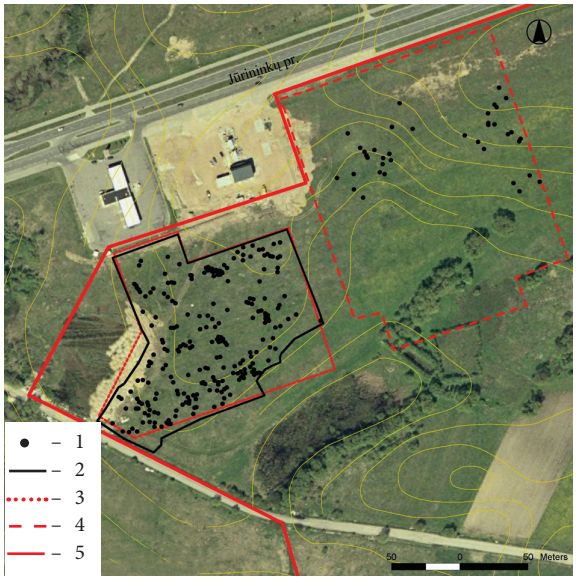

2 pav. Bandužių (Žardės) neįtvirtintoje gyvenvietėje aptiktų objektų situacijos planas: 1 – objektai; 2 – ištirta teritorija; 3 – sklypas Jūrininkų pr. 35, 37; 4 – sklypas Jūrininkų pr. 25, 27; 5 – vertybės teritorijos ribos. I. Masiulienės brėž.

Fig. 2. Situation plan of the objects discovered at the Bandužiai (Žardė) unenclosed settlement: 1 – objects; 2 – investigated territory; 3 – a plot at Jūrininkų Avenue 35, 37; 4 – a plot at Jūrininkų Avenue 25, 27; 5 – the heritage site boundaries.

3 pav. Pastatėlio stulpaviečių pjūviai iš PR. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 3. Profiles of the building postholes as viewed from the SE.

4 pav. Objekto 204 pjūvis iš P. M. Mockaus nuotr.

Fig. 4. The profile of object 204 from the S.

0 2 cm

5 pav. Grublėtos keramikos fragmentai iš objekto 204. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 5. Fragments of pottery with rough surfaces from object 204.

(2 pav.). Aptiktos kelios stulpavietės. Didžioji jų dalis buvo pavienės ir nesudarė aiškios sistemos. Tik teritorijos ŠR dalyje rastos 4 stulpavietės, matyt, priklausiusios laikinam pastatėliui (objektai 48, 49, 50, 52) (3 pav.). Pašiūrė buvo stačiakampio perimetro, apie 2,5x3,5 m dydžio. Nusmailinti stulpai buvo įkalti į žemę apie 40–50 cm gyliu. Stulpų skersmuo buvo apie 19 ir 27 cm. Statinio viduje kultūrinio sluoksnio ar židinio požymių nebuvo.

Tyrinėtoje teritorijoje aptikta keliasdešimt židinių, įrengtų mažesnėse ar didesnėse duobėse. Kitos laužavietės buvo atviro tipo. Sklypo PV dalyje, netaisyklingo apskritimo formos 70x66 cm dydžio dėmė (*objektas 204*) išryškėjo rusvo molio įžemyje. Jos užpildas buvo pilka žemė su labai daug perdegusio molio gabaliukų ir degėsiais (4 pav.). Duobės turinyje ir ant dugno gulėjo akmenys (kai kurie apdegę). Duobė buvo 20–25 cm gylio, sienelės stačios, vietomis apdegusios, dugnas šiek tiek išgaubtas. Joje aptikta gana daug keramikos fragmentų. Didžioji dalis keramikos (daugiau nei 100 fragmentų) priklausė greičiausiai vienam puodui. Tai kruopėtos keramikos puodo šukės (5 pav.). Tokia keramika datuojama I tūkst. pr. Kr. II puse – II/III a. 10 šukių priklauso lipdytai lygiu paviršiumi keramikai. Duobėje taip pat rasti keli perdegusio kaulo fragmentai.

Sklypo PV dalyje, greta didžiulio akmens atkasta ovali 2,4x2,45 m dydžio dėmė (*objektas 153*) (6 pav.). Duobė buvo užpildyta akmenimis, tarp kurių vyrauja įvairaus dydžio ugnies paveiktos rusvo ir pilko akmens skeltės (7 pav.). Tarp akmenų buvo pilka žemė su angliukais ir perdegusio akmens trupiniais. Giliau rastas intensyvus degėsių sluoksnis, vietomis su smėlio intarpais. Struktūros šonuose buvo gelsvo, vietomis apdegusio smėlio, o dugne pilkai melsvo šlyno įžemis. Duobės gylis siekė iki 28 cm. Tarp akmenų buvo aptikti 6 lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentai. Spėjama, kad šis gana didelis židinys gali būti susijęs su kažkokia gamybine veikla.

Kita panaši pailgos netaisyklingos formos duobė (*objektas 248*) aptikta sklypo P dalyje (8 pav.). Jos ilgis apie 3 m, plotis apie 1,1 m. Preparuojant duobės Š pusę, atkastas suskilęs apie 1,1x0,9 m skersmens akmuo. Apie jį buvo suguldyti dar keli akmenys. Duobės P pusėje užpildas – pilka žemė su angliukais ir perdegusiais akmenimis ar jų skeveldromis. Maždaug 12 cm gylyje aptiktas plonas anglių sluoksnis, kuriame rastas stambus suanglėjęs medžio fragmentas. Duobė buvo gelsvo smėlio įžemyje. Jos gylis apie 28 cm. Radinių duobėje neaptikta. Šio židinio paskirtis, matyt, taip pat susijusi su ūkine gamybine veikla.

Sklypo centrinėje dalyje buvo ištirta atvira laužavietė (*objektas 230*). Gelsvo rūdingo smė-

6 pav. Objektas 153 iš Š. M. Mockaus nuotr.

Fig. 6. Object 153 from the N.

lio įžemyje išryškėjo pailga apie 1,9x2,93 m dydžio dėmė su neaiškiais kontūrais (9 pav.). Jos P krašte buvo nedidelis apie 50 cm skersmens židinukas su perdegusiais akmenimis ir angliukais. Likusi duobės dalis buvo užpildyta pilka žeme su pavieniais angliukais. Taip pat rasta rūdos gabaliukų ir 2 lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentėliai. Duobė buvo apie 12–25 cm gylio. Spėjama, kad duobė buvo iškasta ieškant rūdos, o vėliau laužavietėje ji apdegta.

Rūdos paieškos duobių gyvenvietės teritorijoje rasta daugiau nei 40. Visos jos iškastos rūda turtingame grunte. Tokių duobių koncentracija pastebima sklypo ŠR ir PV dalyse, kur vyrauja rūdingas smėlis. Dažniausiai duobės buvo pailgos ir siauros. Viena iš tokio tipo rūdos kasimo duobių (*objektas 225*) buvo apie 3 m ilgio ir 1 m pločio (10 pav.). Duobių gylis siekė apie 20–40 cm. Užpilde dažniausiai pasitaiko degėsių, rūdos gabalėlių, kai kuriose buvo rasta keramikos fragmentų ar apskaldyto titnago žaliavos.

Sklypo V dalyje, arčiau pelkės, viena greta kitos aptiktos 8 panašios duobės, kurių paskirtis nėra visiškai aiški. Visų duobių paviršiai buvo ovalo ar apskritimo formos, skersmuo vi-

7 pav. Objekto 153 pjūvis iš P. M. Mockaus nuotr.

Fig. 7. The profile of object 153 from the S.

8 pav. Objektas 248 iš P. M. Mockaus nuotr.

Fig. 8. Object 248 from the S.

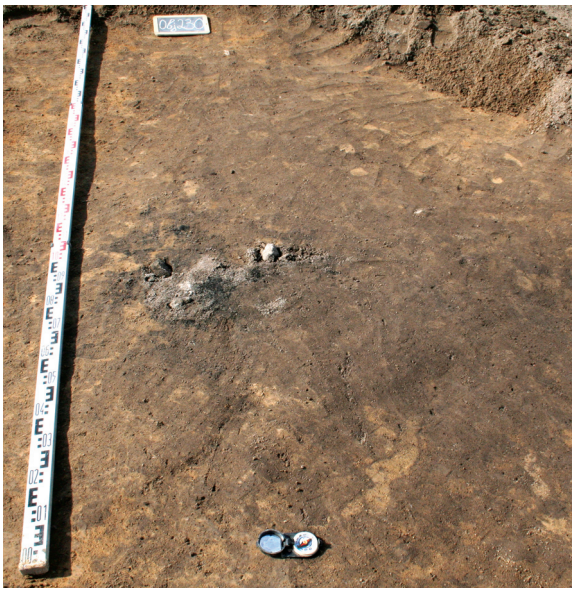

9 pav. Objektas 230 iš PR. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 9. Object 230 from the SE.

užversta, o savaime užsinešė. Galbūt tai šulinys, nes preparavus duobėje nuolat laikėsi vanduo. Jos gylis buvo apie 87 cm. Iš duobės buvo paimti mėginiai paleobotaniniams tyrimams. Radinių šioje duobėje neaptikta, gretimose duobėse radinių taip pat mažai, surinkti keli kaulų fragmentai, rūdos, titnago gabalėlis bei lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentas.

Gyvenvietės teritorijoje aptikta ir daugiau duobių, kurių paskirtis kol kas nėra aiški. Sklypo PR dalyje rusvo gelsvo molio įžemyje išryškėjo maždaug 1,5x1,7 m dydžio netaisyklingos formos dėmė ir visiškai greta – dar dvi mažesnės (*objektas 252a, b, c*) (12 pav.). Visose trijose duobėse užpildas buvo pilka žemė su angliukais, perdegusio molio gabaliukais ir smulkiais akmenukais. Didžiojoje duobėje, kurios gylis siekė iki 40 cm, buvo itin daug angliukų. Joje aptikti arklio (?) dantų ir kitokių

10 pav. Objekto 225 pjūvis iš P. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 10. The profile of object 225 from the S.

11 pav. Objekto 84 pjūvis iš V. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 11. The profile of object 84 from the W.

dutiniškai apie 0,8–1,2 m, gylis svyruoja nuo 10 iki 90 cm. Kai kurios duobės galėjo būti apardytos ariant. Viena duobė (*objektas 84*) buvo didesnė, apie 1,46x1,6 m, taisyklingo apskritimo formos (11 pav.). Jos užpildas – pilka žemė su pilkšvo smėlio intarpais, giliau su juosvo molio intarpais. Panašu, jog duobė buvo nekaulų fragmentai bei keliolika labai prastai išdegtos lipdytos keramikos lygiu paviršiumi sienelių ir rantytos briaunelės šukių (13 pav.). Šioje duobėje taip pat buvo rastas molinio tigliuko fragmentas (5,5 cm skersmens, apie 6 cm aukščio) (14 pav.). Iš šios duobės buvo paimti mėginiai paleobotaniniams tyrimams.

Sklypo Š dalyje aptikta duobė, kuri buvo iškasta su kažkokiu tikslu, o vėliau iki pusės užversta ir joje įrengta laužavietė (*objektas 172*) (15 pav.). Ovalo formos duobės dydis siekė 1,3x1,4 m. Paviršiuje užpildas – pilka žemė su degėsiais ir perdegusiais akmenimis. Ties duobės viduriu išryškėjo laužo kontūras. Laužavietės gylis buvo apie 25 cm, o bendras duobės gylis – apie 47 cm. Duobėje buvo aptikti 32 keramikos fragmentai. Dalis lipdytų lygiu paviršiumi šukių greičiausiai priklausė vienam puodui, kita keramika kiaurasienė (16 pav.). Duobėje taip pat rasti keli kaulo fragmentai ir 6 neapdirbto gintaro gabaliukai.

Archeologinių tyrinėjimų metu iš 60 įvairios paskirties struktūrų buvo surinkta daugiau nei 500 keramikos fragmentų. Remiantis pirmine keramikos analize, galima išskirti kelias jos grupes: lipdyta lygiu paviršiumi, brūkšniuota, grublėta, kruopėta bei žiesta. Vienoje neaiškios paskirties duobėje kartu su brūkšniuota bei lygiu paviršiumi keramika aptiktos ir kelios virvelinės keramikos šukelės (17 pav.) Kai kuriose duobėse buvo aptikta neapdirbo gintaro gabaliukų, apskaldytos titnago žaliavos bei neaiškių korodavusios geležies dirbinių fragmentų. Perartame sluoksnyje aptikti keli gargažių bei šlako fragmentai. Duobėse surinkti rūdos gabaliukai perduoti tyrimams dr. A. Selskienei.

Kaulinės medžiagos tyrimus atliko dr. G. Piličiauskienė. Iš viso buvo ištirta apie 100 gyvūnų kaulų fragmentų iš 14 objektų. Dauguma jų labai smulkūs, dalis perdegę. Nustatyti pavyko beveik pusę kaulų. Jie priklausė naminiams gyvuliams: 10 kaulų liekanų priskirti avims / ožkoms, 5 – kiaulėms, 12 – galvijams, 7 – arkliams. Deja, medžiaga išlikusi prastai, labai fragmentiška, ir išsamesnės informacijos nesuteikė. Avių / ožkų dantų lieka-

12 pav. Objekto 252b pjūvis iš V. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 12. The profile of object 252b from the W.

0 2 cm

13 pav. Lipdytos keramikos lygiu paviršiumi sienelių ir briaunos fragmentai iš objekto 252b. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 13. Wall and rim fragments of hand built smooth pottery from object 252b.

0 2 cm

14 pav. Tiglius iš objekto 252b. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 14. The crucible from object 252b.

15 pav. Objekto 172 pjūvis iš PR. M. Mockaus nuotr.

Fig. 15. The profile of object 172 from the SE.

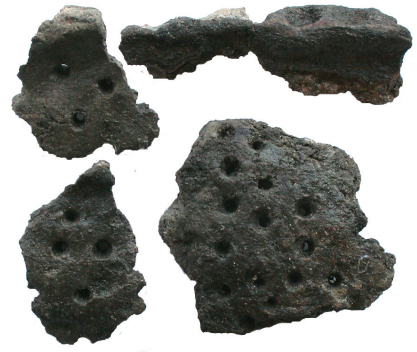

0 2 cm

16 pav. Kiaurasienė keramika iš laužavietės (objektas 172). I. Masiulienės nuotr.

Fig. 16. Perforated ware from a pyre site (object 172).

17 pav. Virvelinės keramikos pakraštėlio fragmentas iš objekto 221. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 17. A fragment of a corded ware rim from object 221.

0 1 cm

nos leidžia teigti, kad jie priklausė jaunam gyvuliui ar gyvuliams. Kiaulių kaulai priklausė mažiausiai 2 gyvuliams – apie vienerių ir dvejų metų amžiaus. Arklio apatinio žandikaulio dantys rodo gyvulį buvus vidutinio amžiaus. Bent vieno galvijo kaulai priklausė suaugusiam, vyresniam nei 4 metai gyvuliui.

Paleobotaninius mėginių tyrimus atlieka dr. M. Stančikaitė ir D. Kisielienė. Surinkti angliukai iš objektų buvo perduoti GGI Radioizotopinių tyrimų laboratorijai.

Gyvenvietės chronologija labai plati, pirminė keramikos analizė bei 2006 m. tyrinėtų struktūrų radioaktyviosios anglies (C_{14}) tyrimų rezultatai rodo, kad gyvenvietėje ūkinė veikla buvo vykdoma I tūkst. pr. Kr. – II tūkst. pradžioje. Aptiktos virvelinės keramikos fragmentai leidžia manyti, kad netoli turėtų būti vėlyvojo neolito ir bronzos laikotarpio gyvenvietė.

Bandužiai (Žardė) unenclosed settlement

In 2008 an excavation (a total area of 1,6 ha) was conducted on the plot at Jūrininkų Avenue 35, 37, Klaipėda. An unenclosed settlement attributed to the Žardė hillfort and settlement complex (Fig. 1) was discovered here. The structures attributed to the unenclosed settlement were arranged evenly throughout the area. 235 pits with various purposes and hearths (Figs. 2–4, 6–12, 15), some of which had been destroyed during later domestic activities, were discovered during the investigation. It is possible to connect some of the objects with iron extraction.

Several hundred hand built pottery sherds with smooth (Fig. 13), brushed, rough (Fig. 5), and grainy surfaces, perforated ware (Fig.

16) and corded ware (Fig. 17) fragments, and a crucible (Fig. 14) were collected during the excavation. Some pits contained unprocessed amber, pieces of knapped flint, and animal bones while the ploughed layer contained pieces of slag and cinders.

The settlement's chronology is very broad. The initial analysis of the pottery and the results of the 2006 radiocarbon (C_{14}) tests on the excavated structures show that the activities occurred during the 1st millennium BC – early 2nd millennium. One can only conclude that on the basis of the discovered corded ware fragments, a Late Neolithic and Bronze Age settlement must have existed nearby.

Algimantas Merkevičius,
Julius Kanarskas

Meškučių neįtvirtinta gyvenvietė

2008 m. buvo tęsiami Meškučių (Marijampolės) neįtvirtintos gyvenvietės archeologiniai tyrinėjimai. Gyvenvietė surasta 2006 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu (žr. *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 83–84). 2007 m. Šešupės kairiojo kranto pirmojoje viršsalpinėje terasoje esančioje neįtvirtintos gyvenvietės dalyje buvo ištirtos 6 perkasos – iš viso 269,2 m² dydžio plotas. Jame aptikti 2 kultūriniai sluoksniai, datuojami II tūkst. pr. Kr. – I tūkst. I puse (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 94–96).

Į V ir Š nuo 2007 m. ištirtų perkasų 2008 m. buvo ištirtos dar 3 perkasos (7–9) – bendras 262 m² dydžio plotas. Jame vėl aptikti 2 kultūriniai sluoksniai, ištirta buvusio upelio vagos dalis, 2 židiniai, 3 stulpavietės, akmenų krovinys ir akmenų pusvainikis. Kultūriniame sluoksnyje aptikta lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi, titnaginių dirbinių (daugiausia nuoskalų ir skelčių), nedegintų gyvulių kaulų fragmentų, degintinis kauliukas ir kt.

Perkasa 7 matuota į V nuo perkasų 4 ir 6. Ji 7 (Š–P)x10 (R–V) m dydžio, kasta iki 23–92 cm gylio nuo žemės paviršiaus. Vėliau į Š nuo perkasos ŠV dalies iškasta 3 (Š–P)x5 (R–V) m dydžio išpjova, kasta iki 21–23 cm gylio. Iš viso perkasoje 7 ištirtas 86 m² plotas, kuriame aptiktas vienas, o perkasos ŠR dalyje – 2 kultūriniai sluoksniai, ištirta dalis buvusios upelio vagos, ugniavietė 2 ir stulpavietė 11.

Kultūrinis sluoksnis perkasoje 7 atsidengė po armeniu. Viršutinis sluoksnis tamsiai rudos spalvos, su organinių medžiagų priemaiša, 5–22 cm storio, storesnis upelio pakrantėje ir perkasos R dalyje esančioje žemesnėje šlaito terasoje. Apatinis kultūrinis sluoksnis – iki 16 cm storio rudas maišytas priemolis, storėjantis į R pusę, t. y. šlaito terasos link. Kultūriniame sluoksnyje rasta titnago radinių (daugiausia nuoskalų), lipdytos keramikos lygiu paviršiumi, molio tinko, smulkių ir vidutinio dydžio pavienių akmenų ar jų koncentracijų, nesudarančių taisyklingų konstrukcijų.

Perkasos 7 P pakraštyje aptikta upelio vaga, orientuota V–R kryptimi. Kita jos dalis ištirta 2007 m. perkasose 1, 4 ir 6. Nustatyta, kad buvusio upelio dugnas buvo 71–92 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Jis padengtas natūraliais akmenimis, kurie V dalyje sudaro savotišką grindinį. Upelio vagos užpildą sudaro nuo pakrantės nuslinkęs kultūrinis sluoksnis. Jame rasta titnaginių radinių, keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi, gyvulių kaulų fragmentų. Be to, upelio vagoje įvairiose vietose 43–59 cm gylyje aptikta degto raudono molio